

Witruimte

wegwijzer naar vorming

INSPIRATIE IN DE PRAKTIJK

Wegwijzers voor het vormingsproces in een school zijn: uniciteit in verbondenheid, kwetsbaarheid en belofte, gastvrijheid, rechtvaardigheid, duurzaamheid, verbeelding en generositeit. Vanuit het eigen pedagogische project zullen scholen sommige wegwijzers beklemtonen of andere wegwijzers naar voren schuiven. Ze tonen de weg naar een eigen pedagogisch perspectief. De nog niet ingevulde schoolspecifieke wegwijzer biedt extra ruimte aan dat eigen perspectief. Vanuit de eigen missie, inspiratie of traditie kan een school die ruimte inkleuren. Ze geeft op een unieke manier richting aan het pedagogische avontuur.

Je krijgt acht wegwijzers naar vorming in een katholieke dialogschool aangereikt.

Hoe inspireren ze je in de praktijk tot denken, doen en zijn in dialoog?

Deze **inspiratiefiche** geeft enkele aanknopingspunten en voorbeelden als opstap.

Je bedenkt er zelf zeker nog vele andere ...

Je kunt het thema benaderen vanuit de drie invalshoeken van de identiteitsdriehoek:

je persoonlijke identiteit, je professionele identiteit en de identiteit van je school.

Het is ook verweven met het leerplan Zill voor het basisonderwijs en het gemeenschappelijk funderend leerplan voor het secundair onderwijs.

Samen vertolken de wegwijzers hoe een katholieke dialogschool naar vorming kijkt.

DENKEN

“Ik heb een hekel aan iemand die beweegt maar niet weet waarnaartoe”, zegt de Nederlandse profvoetballer en coach Johan Cruyff. Mogen de acht wegwijzers ons alvast inzicht bieden en uitzicht naar het ‘waarnaartoe’ én het ‘vanwaaruit’ bij het vormen van kinderen en jongeren.

In de visuele voorstelling van de vormingscirkel vind je een ‘witruimte’, ruimte voor een achtste wegwijzer. De bedoeling is aan elke school/schoolgemeenschap de ruimte te bieden om vanuit haar eigen context, inspiratie, opvoedingsproject/visie, stichters/bezielers, geschiedenis ... een eigen accent, een eigen wegwijzer toe te voegen. Een eigen oriëntatie, die wezenlijk is voor het eigen project. Het kunnen er ook meer zijn. Misschien zijn ze niet van meet af aan helder maar klaren ze zich gaandeweg uit. Misschien worden ze onderweg aangereikt door leerlingen of collega's of treden ze uit de eigen schoolcontext naar voor.

Bij de Frans-Joodse filosoof Marc-Alain Ouaknin lezen we over deze witruimte het volgende: *‘Het wit is één van de meest essentiële aspecten van de literatuur. Het is misschien zelfs haar fundament. Een tekst is literair door zijn witruimtes, zijn stiltes, zijn weglatingen en onderbrekingen, die de lezer uitnodigen om naar binnen te gaan, om er zijn verbeelding, zijn interpreterend vermogen, zijn vragen, zijn verwachtingen en soms zijn teleurstellingen te ontwikkelen. Door de leemte van het lege en het witte geeft de tekst aan zijn publiek de mogelijkheid om mee te werken, om te proberen een nieuw antwoord te geven op de vraag die de tekst met zich meebrengt of die hem werd overgeleverd.’*

In een katholieke dialogschool krijgt iedereen ook deze witruimte als uitnodigende wegwijzer mee.

Dé katholieke dialogschool bestaat niet. Er zijn vele katholieke dialogscholen.

“In het huis van mijn Vader is ruimte voor velen. Ware dit niet zo, dan zou Ik het u hebben gezegd.” Johannes 14, 2

“Vanuit de traditie waarin de school staat en in gesprek met haar omgeving, wil de katholieke dialoogschool een oefenplaats zijn voor een (samen)leven in een wereld die gekenmerkt is door diversiteit en verschil. Kritisch-creatief leren omgaan met wat eigen en wat anders is, met wat verbindt en wat onderscheidt, stelt mensen in staat bij te dragen aan een open, zinvolle, verdraagzame en duurzame samenleving, waar een plaats is voor iedereen – een wereld waar ook God van droomt.”

Uit de [visietekst Katholieke dialoogschool](#)

In een katholieke dialoogschool gaan verleden, heden en toekomst hand in hand. Door oog te hebben voor de historische wortels van de school, kan een school bewust omgaan met de actuele context en werken aan een toekomst zonder de eigen roots te verloochenen. De katholieke traditie maakt steeds een deel uit van de geschiedenis van een katholieke school.

Een katholieke dialoogschool is steeds een ‘erfgenaam’ en een ‘erflater’. Ze ontvangt de katholieke traditie van de vorige generatie (traditie-ontvanger) en ze geeft deze door aan de volgende generatie (traditiestichter). Het is vanuit de traditie waarin de school staat dat ze in dialoog moet treden met haar omgeving en werken aan een nieuwe toekomst voor onze maatschappij, met bijzondere aandacht voor diegenen die zich in de marge bevinden.

Uit: [projecttegel Schoolgeschiedenis](#) op www.katholiekedialoogschool.be

DOEN EN ZIJN

Hieronder vind je aanknopingspunten en werkwijzen om:

- je eigen opvoedingsproject te actualiseren vanuit het huidige identiteitsdenken,
- in die actualisatie de eigenheid van je school in kaart te brengen,
- die eigenheid taal te geven door een of meer specifieke wegwijzers te kiezen als invulling van de ‘witruiimte’ in de vormingscirkel,
- de invulling van jullie ‘witruiimte’ concreet te maken in de schoolwerking.

De ‘witruiimte’ invullen

Bekijk je eigen opvoedingsproject vanuit de zeven ingevulde wegwijzers

- Uniceit in verbondenheid
- Kwetsbaarheid en belofte
- Gastvrijheid
- Rechtvaardigheid
- Duurzaamheid
- Verbeelding
- Generositeit

Vraag: wat betekent elk van die wegwijzers voor ons eigen opvoedingsproject en hoe maken wij dat concreet?

Schrijf bij elke wegwijzer in enkele woorden op wat die wegwijzer voor jullie school betekent. Tips:

- Je kunt bij het beantwoorden van die vraag de inspiratiefiches bij de betreffende wegwijzers raadplegen.
- Je vindt achtergrondinfo in de publicatie [Hoop doet leren](#) van Katholiek Onderwijs Vlaanderen.

Ga te rade bij de patroonheilige of stichter(es) van je school als inspiratie voor vandaag

- Welke inspiratie vindt je school bij die patroonheilige of stichter(es)?
- Hoe laat de school dat zien?
- Waar vind je die figuur terug in je schooleigen opvoedingsproject?
- Hoe blijkt dat uit de schoolwerking?

Beschrijf kort.

Laat je inspireren door de geschiedenis van je school

In het werkmateriaal op www.katholiekedialoogschool.be vind je een volledig uitgewerkte werkvorm om je te verdiepen in je schoolgeschiedenis, ermee in gesprek te gaan en daaruit wegen naar de toekomst te zien verschijnen. Surf naar [projecttegel Schoolgeschiedenis](#) en ga aan de slag.

Vul nu je eigen 'witruimte' in

Door in vorige oefeningen jezelf te positioneren ten aanzien van de zeven wegwijzers en/of door te rade te gaan bij de patroonheilige of stichter(es) van je school en/of door je te laten inspireren door de geschiedenis van je school, heb je voor jezelf verhelderd waarvoor je school staat.

Vul nu - met die informatie voor ogen - de 'witruimte' van jouw school in met je eigen schoolspecifieke wegwijzer(s). Liefst met één woord en alleszins met zo weinig mogelijk woorden.

- Welk woord typeert de eigenheid van jouw school het meest als wegwijzer naar de vorming die je bij je leerlingen nastreeft?
- Vanwaar komt dat woord en waarnaar verwijst het?

Zoek naar specifieke bronnen die de gekozen wegwijzer(s) inhoudelijk funderen.

Je invulling van de 'witruimte' toepassen

De invulling van je eigen 'witruimte' in het licht van de identiteitsdriehoek van Kuiper

De schoolspecifieke wegwijzer waarmee jouw 'witruimte' is ingevuld, verwoordt de institutionele identiteit van de school waarvoor je werkt.

- Hoe vul je dat professioneel in? Hoe komt die wegwijzer in je werk tot uiting?
- Hoe verhoudt die wegwijzer zich tot wie je zelf bent en wat je denkt? Vind je vanuit je persoonlijke identiteit aansluiting bij die wegwijzer of zit er spanning op die relatie? Hoe ga je daarmee om?

De invulling van je eigen 'witruimte' in het licht van de engagementsverklaring van het katholiek onderwijs

Samen werken aan katholieke dialoogscholen vraagt het engagement van ieder die bij dat onderwijs betrokken is: leerlingen en ouders, leraren en andere personeelsleden, leidinggevenden in onderwijs en bestuurders. Tegelijk heeft de school en wie er leert en werkt, verwachtingen ten aanzien van de lokale gemeenschap, de Kerk en de samenleving. Katholiek Onderwijs Vlaanderen beschrijft dat engagement in een engagementsverklaring.

Elke school vult dat *samen werken aan katholieke dialoogscholen* op eigen wijze in, vanuit het eigen pedagogisch project. Ieder bouwt op zijn eigen manier verder aan de veelvormige, rijke katholiek-pedagogische traditie in Vlaanderen en Brussel.

Algemeen

- Herken je jezelf / herkennen jullie zich als team in het engagement dat gevraagd wordt?
- Zijn de verwachtingen die in de engagementsverklaring staan ten aanzien van de leerlingen, collega's, directie, bestuur, ouders lokale gemeenschap, Kerk en samenleving ook jouw / jullie gezamenlijke verwachtingen?
- Wat stemt overeen en wat verschilt?

Toegepast op de invulling van je eigen 'witruimte'

- Hoe maak jij persoonlijk je engagement concreet aan de hand van de schoolspecifieke wegwijzer waarmee jouw 'witruimte' is ingevuld?
- Hoe maken jullie samen, als team, dat engagement concreet aan de hand van de schoolspecifieke wegwijzer waarmee jullie 'witruimte' is ingevuld?

De invulling van je eigen 'witruimte' in het licht van de pastoraal op school

- Hoe vertaalt de school de schooleigen inspiratie in de pastoraal op school?
- Met welke pastorale initiatieven geven jullie een eigen, specifieke 'kleur' aan de pedagogische werking?

Op weg naar een pedagogie van de hoop

Het is mijn diepste overtuiging, dat je de hoop in een school kan onderwijzen en kan leren. Kiezen voor de hoop is niet een algemeen theoretisch principe maar gaat over concrete keuzes in leerinhouden en leerdoelen, in pedagogische aanpak, in zorg voor leerlingen. Die hoop manifesteert zich op elke speelplaats, in elke klas, in elke school. Ze vindt haar sporen in de inzet van leraren, in de veerkracht van leerlingen, in de daadkracht van leiders. Ze licht op in de betrokkenheid bij de samenleving, in de goodwill van ouders. De hoop kan zich tonen in elk beleidsdomein maar heel bijzonder in het kwetsbare vormingsproces dat zich elke dag in de klas voltrekt. In het leren van taal en wiskunde, wetenschap en religie, in muziek, techniek leren jonge mensen een wereld kennen met rijke mogelijkheden. Leraren vertellen een hoopvol verhaal en zetten leerlingen in beweging door hen te richten op wat nog niet bedacht en nog niet gerealiseerd is. De hartstocht van de hoop maakt jonge mensen breder in plaats van smaller.

Carl Snoecx over [Hoop doet leren](#) op het congres Genereus ambitieus van Katholiek Onderwijs Vlaanderen op 22 januari 2019

- Wat versta jij/verstaan jullie onder een hoopvolle school?
- Hoe helpt de invulling van je eigen 'witruimte'/de schoolspecifieke wegwijzer jullie op weg naar een hoopvolle school?

Wegwijzers naar teksten voor bezinning, gebed, viering

- Teksten voor bezinning, gebed of viering in het kader van je schoolspecifieke wegwijzer kun je opzoeken op www.4ingen.be.
- De rubriek [Gebed van de week](#) op de website van Vicariaat Onderwijs Bisdom Brugge bevat een schat aan tekstmateriaal.
- Ook via een zoekrobot kun je online heel wat boeiend materiaal vinden.

DIALOOG

Met de schoolgemeenschap

Hoe kleurt jullie schoolspecifieke wegwijzer het omgaan met

- leerlingen en hun ouders?
- directie en schoolbestuur?
- collega's?
- de lokale (kerk)gemeenschap?

Met de Bron

- Welke bronteksten in de Bijbel of uit de christelijke traditie helpen richting geven aan jullie invulling van de 'witruimte'?
- Welke aanknopingspunten in andere tradities zie je om gesprek te voeren?

Met de hedendaagse cultuur in al haar diversiteit

- Welke aspecten in de hedendaagse cultuur in al haar diversiteit grijp je aan om jullie schooleigen wegwijzer in dialoog te brengen?

Met de innerlijke ruimte

- Hoe geven jullie aandacht aan de spirituele dimensie op school?
- Hoe geven jullie ruimte aan de spirituele ontwikkeling bij leerlingen, bij collega's, bij directie en schoolbestuur? B.v. stille momenten, bezinningsmomenten, bezinningsdagen, abdijsdagen of -weekends ...

Met de lege ruimte

"Ten gronde moeten we positiever leren werken met de leegte." Dat zegt de benedictijner monnik Benoit Standaert. Moet ons schoolsysteem niet veel aandachtiger omgaan met de leegte? vraagt hij zich af. Lees meer in [dit artikel](#).

- Hoe maak je de inspiratie van je schoolspecifieke wegwijzer zichtbaar, voelbaar en tastbaar in de lege ruimte op school?
- Is er in je school letterlijk een lege plaats en lege tijd waar de 'witruimte'/'lege ruimte' mag en kan bestaan?